

Kleinová Nikola: *Emigrace z komunistického Československa a Češi v Dánsku.*
Posudek školitele.

Cílem diplomové práce Nikoly Kleinové bylo postihnout motivy vybrané skupiny narátorů k emigraci a to do země, která nebyla rozhodně nejvyhledávanější destinací, rovněž tak se zaměřila na jejich proměňující se postoje k rodné zemi. Vedle těchto základních linií si diplomantka všímala vlastního aktu „odchodu“ do zahraničí, prvních zkušeností v novém prostředí a budování nové identity. Diplomantce nešlo jen o popis výše zmíněných událostí, ale o jejich přiblížení a rozbor z dnešní perspektivy.

Hned na úvod bych rád poznamenal, že pro školitele je „výhrou“, pokud se jeho student/ka pro svůj úkol nadchne a každou etapu práce promyslí, naplánuje a vlastnímu psaní nechá patřičný časový odstup. To vše platí pro tuto diplomovou práci, která je v tomto ohledu vyzrálá, na rozdíl od uspěchaných diplomek (autorka se jí věnovala více než rok). Po celý čas probíhaly intenzivní konzultace, které zahrnovaly i přípravu před studijním pobytem v rámci programu Erasmus. Diplomantka navštívila Kodaň a Aarhus ještě před vlastním studijním pobytem, aby si dopředu ujasnila současnou situaci v české komunitě v Dánsku a vyhledala klíčové osobnosti pro rozhovor či pro základní přehled o činnosti komunity.

Teoretická část je sepsána na základě dostupné literatury, ale i publikovaných diplomových prací v ČR i v Dánsku na základě klíčových archivních pramenů. Diplomantka tak přináší ucelené informace o exilu a emigraci, zabývá se i v teoretické rovině pojmy: emigrace, exil. Zajímavé jsou i postřehy související s cestováním v období druhé poloviny minulého století. Teoretická část skutečně slouží diplomantce v orientaci v tématu, rozhodně tak není ornamentálním doplňkem, ale předpokladem terénnímu výzkumu.

Logické, v tomto ohledu spíše tradiční, je členění kapitol, věnujícím se jednotlivým dekadám sledovaného období.

Praktická část je založena především na metodě orální historie, avšak i zde jsou získané rozhovory konfrontovány s dalšími zdroji, např. s publikovanými vzpomínkami narátorů nebo jejich rodinných příslušníků (Franková).

Původně jsme s diplomantkou plánovali realizovat osm životních rozhovorů, ale z různých důvodů se podařilo v Dánsku realizovat šest rozhovorů. Avšak získaný vzorek reprezentuje ve své rozmanitosti celou škálu pohledů, jak po stránce genderové, věkové či z pohledu dosaženého vzdělání. Nepodařilo se (ne vinou diplomantky) vzorek doplnit o dva životní příběhy reemigrantů. N. Kleinová se prostřednictvím kontaktních osob a dostupnými kanály (Dana Schmidt dánská publicistka žijící v ČR či Hana Bertelsen, z dánské ambasády) pokusila získat i ty, kteří se do České republiky vrátili.

K uvedenému získanému počtu šesti rozhovorů, který pokládám z pohledu kvalitativního rozboru za dostačující, je nutné podotknout, že všechny rozhovory diplomantka vedla mimo Kodaň, kde v rámci studijního pobytu působila. Znamená to mnohem vyšší nároky na organizování projektu i větší finanční zátěž. Vlastní rozhovory byly realizovány v březnu až červnu loňského roku. To znamená, že byl téměř rok na jejich promýšlení, analýzu a následnou interpretaci. Ještě jednou bych rád podotknul, že se tento časový odstup zúročil. Kvituji rovněž metodické poznámky k úpravám textu, které u některých postupových prací postrádám, přitom jde o zásadní sdělení, podle něhož můžeme usuzovat i na možný posun od původního sdělení, především tam, kde se jedná o překlad z cizího jazyka.

Práce N. Kleinové přináší jednak známé emigrantské příběhy, popisující důvody emigrace vztahující se nejčastěji k rodinnému prostředí (nepřátelé nebo alespoň nesympatizanti režimu), ale rovněž nové a zajímavé postřehy vztahující se právě k Dánsku, jako cílové destinaci, kdy budoucí emigranti nevěděli o životě v této severské zemi zhora nic, netušili, jakým jazykem se v Dánsku mluví, jaká je zde kultura atp. Především jazyková složitost je v práci podle mého dobře připomenuta. Obraz Dánska byl skutečně u nás značně

neúplný, většina znala H. Ch. Andersena a stavebnici Lego. O volbě nového domova tak rozhodli příbuzní zde žijící, kamarádi, ve dvou případech odcházeli narátoři bez jakýchkoli podstatných informací.

Pokud někteří emigranti hovoří „tradičně“ o politických důvodech odchodu, pak by možná stálo za to více rozpracovat (v diplomové práci je jen naznačený postoj) možná jistý protimluv, kdy při odchodu hrála (podle sdělení narátorů) prim politika, ale v Dánsku pak všichni preferují více rodinu, než sledování událostí ve vlastní zemi. Příliš tak nebyla sledována zahraniční ani vnitřní politika bývalého domova, toto téma se nestalo ani středobodem stýkání krajanů nebo až na výjimky vytváření krajanských spolků podporujících např. čs. opozici. Jak je také zřejmé, a jak je patrné i z jiných děl byly kontakty mezi krajany minimální a to jak před rokem 1989 tak i po něm. „Češi si vždy hráli na vlastním písečku“. Na druhou stranu je tento postoj vysvětlitelný, život se dvojí identitou je pro mnoho z nás dlouhodobě neúnosný, a každý jej řeší po svém. Hledání a nalézání identity se prolíná i v dalších kapitolách, především v té poslední, kde diplomantka analyzuje možný návrat narátorů zpět do vlasti. Možná je jen na první pohled překvapivé, že se všichni rozhodli pro život v Dánsku. Existují k tomu podle mého minimálně dva dobré důvody: obecný rozhodnutí o emigraci je pro řadu lidí tak existenciální, že by vlastně návratem přiznali, že se nerozhodli správně, pro některé by se tak zbortilo léta budované přesvědčení, že udělali jediné možné a tudíž správné rozhodnutí. Druhý důvod je prozaičtější, Dánsko a jeho přistěhovalecká politika je velmi štedrá a nenechá díky sociálnímu systému nikoho (ani emigranty) padnout až na samé dno, a navíc v Dánsku skutečně „vše funguje“ a to až tak, že někteří mluví o „nudné zemi“. Z čistě osobní zkušenosti z vlastních opakovaných pobytů sdílím přesvědčení mnoha narátorů, že se na takový „nudný život“ dá lehce zvyknout.

I když by mohl být rozbor některých postojů emigrantů o něco více propracován a podroben větší kritické analýze, především tam, kde se opakují jisté emigrantské stereotypy, a kdy není jasné, zda je narátoři pouze přejímají nebo jde o jejich vlastní postoje, domnívám se, že je analýza a interpretace Nikoly Kleinové zvládnuta velmi dobře.

Diplomová práce je přehledně a logicky členěna a napsána i pěknou češtinou. Ze všech výše citovaných důvodů navrhuji známku **výborně**.

Nikole Kleinové přeji mnoho úspěchů v dalším profesním i osobním životě.